

Ataksija: svarbiausi faktai pacientams

KAS TAI?

Žodis „ataksija“ kilęs iš graikų kalbos ir reiškia „be tvarkos“. Ataksija vadinami dezorganizuoti, nerangūs judesiai ir sunkumai išlaikant pusiausvyrą. Judesių koordinacijai svarbu, kad daugelis nervų sistemos dalių darniai veiktų drauge, o jei viena jų yra pažeidžiama, gali atsirasti ataksija. Jus apžiūrėjęs gydytojas nuspręs, ar ataksija atsirado dėl sutrikusios galvos smegenų, nugaros smegenų ar nervų veiklos. Dažniausia smegenų vieta, kurios pažeidimas sukelia ataksiją, yra smegenėlės.

KOKIE YRA ATAKSIJOS SIMPTOMAI?

- Sunkumas mėginant išlaikyti pusiausvyrą stovint;
- Eisenos sunkumai, pavyzdžiui:
  - Eisena plačiai statant kojas į šonus;
  - Siūbavimas ar kritimas į vieną ar kitą šoną;
  - Nesugebėjimas eiti tiesia linija;
  - Kritimai dėl nestabilumo.
- Nekoordinuoti, nerangūs rankų judesiai;
- Drebinimas (tremoras), kuris dažniausiai pablogėja siekiant norimo taikinio. Jis gali paveikti rankas, kojas, galvą ar net visą kūną.;
- Šnekos sutrikimas, labiausiai- nerišli tartis;
- Akių judesių sunkumai, dėl ko gali atsirasti dvejinimasis ar neryškus matymas;
- Svaigulys.

KOKIOS YRA PRIEŽASTYS?

Ataksija yra nervų sistemos pažeidimo požymis, o ne liga. Jos priežasčių gali būti daug, pavyzdžiui:

- Smegenų pažeidimas dėl naviko, insulto, galvos traumos, infekcijos, kt.;
- Vitaminų, tokių kaip vitamino B12, B6 ar E trūkumas;
- Tam tikrų vaistų ar toksinų poveikis, tokių kaip fenitoino, karbamazepino, barbitūratų, raminamųjų, kai kurių antibiotikų, ličio, amjodarono ar alkoholio;
- Autoimuninės ligos, tokios kaip išsėtinė sklerozė, imuninės sistemos atsakas prieš esantį naviką, smegenų kraujagyslių uždegimas ar celiakija;
- Medžiagų apykaitos ligos, tokios kaip skydliaukės funkcijos sutrikimas ar sumažėjęs cukraus kiekis kraujyje;

- Neurodegeneracinės ligos, kurioms esant smegenyse mažėja nervinių ląstelių, pavyzdžiui, multisisteminė atrofija, spinocerebellarinė ataksija, kt.;
- Paveldimos (įgimtos ar genetinės) priežastys.

KAIP TAI DIAGNOZUOJAMA?

Tam, kad galėtų nustatyti ataksiją, gydytojas turi išsiaiškinti Jūsų ligos istoriją, įskaitant išsamią šeimos ligų istoriją. Taip pat Jums bus atliktas detalus neurologinis ištyrimas ir, jei reikia, užsakyti diagnostiniai tyrimai, tarp kurių gali būti:

- Vaizdiniai tyrimai: galvos smegenų kompiuterinė tomografija (KT) ar magnetinis rezonansas (MRT) ir/ar nugaros smegenų MRT;
- Šlapimo, kraujo ir nugaros smegenų skysčio mėginiai;
- Kraujospūdžio kitimo ir šlapinimosi funkcijos tyrimai;
- Širdies veiklos tyrimai;
- Nervų laidumo tyrimai ir elektromiografija (ENG/EMG);
- Pažintinių funkcijų ar neuropsichologinis įvertinimas;
- Akių ištyrimas;
- Kraujo tyrimai dėl genetinių/paveldimų ataksijų.

AR YRA GYDYMO BŪDŲ?

Ataksijos gydymas priklauso nuo ją sukėlusių priežasčių. Jei ataksija yra dėl vaistų ar toksinų medžiagų, kontakto su jais nutraukimas gali ataksiją pagerinti. Gydymas įmanomas, jei trūksta tam tikrų vitaminų, esant augliams, autoimuniniams ar medžiagų apykaitos sutrikimams. Kai kurios genetinės ataksijos gali būti gydomos tam tikrais vitaminais ar vaistais.

Kai specifinio gydymo nėra, fizioterapija, užimtumo ir kalbos terapijos gali padėti pagerinti turinčiųjų ataksiją funkcinę būklę ir gyvenimo kokybę.